

УДК 378

Майборода Г. Я.,

к. п. н., доцент кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

МОЖЛИВОСТІ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» ЩОДО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ОСОБАМ ПОХИЛОГО ВІКУ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ

***Анотація.** Проаналізовано можливості практико-орієнтованої професійної підготовки студентів спеціальності «соціальна робота» в процесі вивчення навчальної дисципліни «Методи соціальної роботи» у вищому закладі освіти. Визначено основні принципи, умови, способи набуття студентами практичного досвіду з надання соціальних послуг особам похилого віку в територіальних центрах. Акцентовано увагу на меті, завданнях, вимогах щодо організації практико-орієнтованих навчальних занять.*

***Ключові слова:** практико-орієнтована підготовка; студенти; вищий заклад освіти; соціальна робота; принципи; умови; методи практико-орієнтованого навчання; практичний досвід; надання соціальних послуг; особам похилого віку; територіальний центр.*

Постановка проблеми. Серед важливих викликів сучасної професійної підготовки фахівців спеціальності «соціальна робота» у закладі вищої освіти (далі ЗВО) – є спрямованість на практико-орієнтоване виконання освітніх завдань. Освітній процес, який за традицією характеризувався засвоєнням предметних знань і визначався лінійною схемою: знання – уміння – навички, нині вимагає посилення уваги щодо оволодіння здібностей, умінь, навичок орієнтації в інформаційному потоці, злагодженій роботі в команді, результативній комунікації; готовності до протистояння різним соціальним загрозам і постійному поновленню й розвитку власних знань, практичних умінь, навичок. Особлива увага у професійній підготовці фахівців із соціальної роботи відводиться оволодінню знаннями, уміннями, навичками роботи з особами літнього й похилого віку, тим, хто вже завершив трудову діяльність і перебуває на державному утриманні, хто потребує соціальної допомоги, підтримки, якісних соціальних послуг у Територіальних центрах. Досвід підготовки соціальних працівників у ЗВО свідчить про не готовність більшості випускників реалізовувати сучасні технології у роботі з особами похилого віку на практиці. Основною причиною зазначеної проблеми науковці і практики називають відрив теоретичної підготовки від професійної діяльності. Постає нагальне питання про визначення реальних кроків щодо формування практичного досвіду у майбутніх фахівців. Одним із таких кроків є максимальне поєднання теорії з практикою при вивченні навчальної дисципліни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади практико-орієнтованого підходу, спрямованого на надбання досвіду практичної діяльності розглядали вітчизняні та зарубіжні дослідники (Ю. Бахметова, О. Бірченко, А. Вербицький, Н. Житнік, Г. Ковальчук, А. Пригодій, В. Савіцька та ін.). Проблему надання соціальних послуг особам похилого віку в територіальних центрах досліджували: Р. Єрусланова (технології соціального обслуговування осіб літнього віку); Т. Голубенко, М. Житницька (життєдіяльність людей похилого віку в Україні); Т. Журавльова (основи геронтології); Н. Клименюк (ставлення до старості в різних культурних традиціях); О. Краснова, А. Лідерс (соціальна психологія старіння); М. Лукашевич, Т. Семигіна, Є. Холостова (соціальна робота з людьми похилого віку та

ін. Про надання соціальних послуг людям похилого віку зазначено в таких нормативно-правових актах: Конституція України, Закон України: «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», Типове положення про Територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг); Державні стандарти: догляду вдома, соціальної адаптації, стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування, чи не набули такої здатності.

Проте, на наш погляд, залишається недостатньо дослідженою тема практико-орієнтованої підготовки майбутніх соціальних працівників до надання соціальних послуг людям похилого віку в Територіальних центрах.

Таким чином, ознайомлення з результатами аналізу наукових праць, нормативно-правових актів та статистичної інформації; виявленням труднощів у практичній роботі випускників у наданні соціальних послуг особам похилого віку засвідчили недостатнє вивчення досліджуваної проблеми, що спонукало нас до вибору теми статті.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та у практичній перевірці можливостей практико-орієнтованої підготовки студентів до соціального обслуговування осіб похилого віку в Територіальному центрі. Завдання передбачали: теоретичний аналіз сутності основних понять дослідження, з'ясування змісту, шляхів практико-орієнтованої підготовки студентів із оволодіння способами соціального обслуговування такої групи населення в Україні, визначення мети, завдань, напрямів та змісту соціальної роботи з надання соціальних послуг особам похилого віку, характеристики Територіального центру соціального обслуговування. Мета і завдання обумовили вибір методів дослідження: аналіз, систематизація теоретичного матеріалу; опитування, вивчення практичного досвіду, узагальнення одержаних результатів.

Виклад основного матеріалу. Методологічні основи практико-орієнтованого підходу до професійної підготовки студентів засвідчують, що такий підхід дозволяє поєднувати навчання з практичною роботою. Основними ознаками його є: набуття досвіду професійної діяльності, готовності до виконання певних дій, операцій соціальної роботи, спрямованих на об'єктів, які знаходяться в конкретних умовах. Перед викладачем постають питання: «Що необхідно змінити у викладацькій діяльності задля досягнення позитивного результату?»; «Які умови необхідно створити у процесі вивчення теми?»; «Які технології, методи, прийоми викладання соціальної роботи необхідно використовувати?»; «Як визначити ефективність результатів практико-орієнтованого навчання студентів?».

Поставлені запитання змусили нас дослідити зміст наукових праць С. Абрамова, Ю. Ветрова, Т. Дмитренко, І. Мінервіна, С. Палісадова, Л. Петренко, А. Пригодій та ін., присвячених зазначеній проблемі.

Проте аналіз праць виявив різні тлумачення поняття практико-орієнтований підхід. Ми погоджуємося з думкою дослідників Ю. Бахметової [1] та Л. Петренко [8] про «різночитання» щодо визначення його цілей (формування професійного досвіду в процесі занурення у професійне середовище (Ю. Ветров [3]); упровадження ефективних технологій навчання (Т. Дмитренко [4]); зміна технологій навчання, спрямованих на набуття професійних компетентностей (С. Палісадов [7]) забезпечення відповідною продуктивною технологією (Н. Матющенко [5]) і т. ін.

Зупинимось на визначенні, що характеризує практико-орієнтований підхід як сукупність умов і способів побудови і реалізації освітнього процесу, які дозволяють студентам поєднувати навчання в закладі вищої освіти і набуття практичного досвіду в реальних умовах діяльності відповідних професійних закладів, організацій з метою успішного застосування одержаних знань, умінь й навичок на практиці.

Практико-орієнтований підхід передбачає організацію цілеспрямованої, спланованої взаємодії (викладача, студента, соціального працівника) і ставить низку завдань і вимог до кожного з них.

Аналіз зазначених вище досліджень[1; 3; 4; 5; 7; 8] дав змогу виокремити завдання практико-орієнтованого навчання майбутніх соціальних працівників до використання знань і умінь із людьми похилого віку у Територіальних центрах.

Основними характеристиками викладачів, які стали на шлях практико-орієнтованого навчання: є високий рівень професіоналізму та мобільності, глибокі знання теорії, навчально-методична підготовленість, педагогічна майстерність, володіння інформацією про специфіку і методи діяльності соціальної організації; тісний зв'язок з фахівцями соціальних організацій, які працюють з людьми похилого віку.

Важливими характеристиками студентів як суб'єктів професійної діяльності визначено: мотивацію на оволодіння професією, професійну спрямованість, професійну культуру; знання про об'єкт діяльності, про їх психічні, соціальні особливості; специфіку умов діяльності, способи взаємодії, уміння та навички їх професійної і практичної готовності до виконання такої діяльності.

Соціального працівника, який взаємодіє у процесі практико-орієнтованого навчання, має характеризувати високий рівень професійної майстерності, готовність передавати практичні знання студентам, готовність взаємодіяти з викладачем ЗВО задля посилення, або внесення конструктивних змін у практично-орієнтований зміст робочої навчальної програми дисципліни.

За логікою викладу варто окреслити основні завдання для кожного з тріади.

Викладачеві:

- здійснити навчально-методичну роботу зі забезпечення студентів методичними матеріалами, рекомендаціями, опорними конспектами з теоретичною інформацією; індивідуальними завданнями; алгоритмом виконання практичних завдань; тематикою науково-дослідницьких робіт із теми (курсівих, кваліфікаційних, магістерських);
- організувати можливість постійного зв'язку зі студентом за допомогою елементів дистанційної форми навчання; підготувати презентації про роботу відділень Територіального центру;
- сприяти вивченню студентами змісту основних нормативно-базових документів, які регулюють роботу з людьми похилого віку;
- налагодити продуктивну взаємодію студентів із практичним соціальним працівником;
- спонукати студентів до перейняття досвіду з використання традиційних і інноваційних технологій, методів роботи з такою категорією населення.

Студентові:

- виявляти мобільність у сприйнятті та обробці інформації;
- оволодіти новими способами комунікації зі старшими колегами і об'єктами роботи;
- виконувати різні види практичної роботи;
- оволодіти новими знаннями;
- постійно прагнути до вдосконалення умінь і навичок практичної діяльності;
- тримати постійний зв'язок із викладачем;
- вчасного виконувати завдання;
- виявляти самостійність, активність

Соціальному працівникові:

- сприяти практико-орієнтованій підготовці студентів;
- надавати посильну допомогу в оволодінні ними практичними знаннями, уміннями і навичками відповідно майбутньої професії;
- забезпечувати викладача необхідною практичною інформацією.

Наголосимо, що практико-орієнтований підхід здійснюється за умови реалізації принципів: мотиваційного забезпечення навчання, зв'язку навчання із практикою, академічної мобільності, свідомості та активності студентів, гнучкості і динамічності щодо оновлення освітньо-професійних програм, упровадження сучасних методів і технологій навчання [1; 3; 7; 8; 9].

Зміст практико-орієнтованого навчання вимагає від викладача прогнозування кінцевого результату навчання; управління освітнім процесом, виходячи з поставлених завдань; навчання студента передбачати кінцевий результат освітньої діяльності на теоретичному, методичному і практичному рівнях.

Теоретична підготовка студентів з дисципліни «Методи соціальної роботи» (тема «Технології і методи роботи з людьми похилого віку») передбачає поєднання теорії і практики вже при підготовці навчальної робочої програми. Надання теоретичної інформації з теми для одержання ґрунтовних знань студентів містить такі питання: сутність основних понять (людина похилого віку, літнього віку, пенсійного віку); фізіологічні, психологічні, соціальні особливості людей похилого віку; сучасні теорії соціальної роботи щодо роботи з людьми похилого віку; компетентність соціального працівника в роботі з людьми похилого віку; зміст законодавчих документів із регулювання соціальної роботи з такою категорією клієнтів; сукупність методів, прийомів, технологій, форм роботи соціального працівника.

Студенти мають детально ознайомитись із основними положеннями Закону України «Про соціальні послуги» [10], у якому регламентується надання працівниками установ таких послуг як: соціально-побутові, психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-економічні, юридичні; з працевлаштування; зазначено інформаційні та державні стандарти різних видів догляду: денного, вдома, паліативного, за особами, які втратили здатність до самообслуговування, чи не набули такої здатності. Акцентовано увагу на послугах, які надаються денними відділеннями (соціальна адаптація, денний догляд, консультивання, представництво інтересів, соціальна профілактика, посередництво, медіація). Важливим також є знання змісту законодавчих документів, які регулюють діяльність Територіальних центрів у ході соціального обслуговування людей похилого віку (до прикладу, текст «Типового положенням про Територіальний центр соціального обслуговування, де зазначено, особливості установи, його структура (відділення соціальної допомоги вдома; денного перебування; стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання; організації надання адресної натуральної та грошової допомоги та інше). Із зазначеної інформації варто приділити увагу правам осіб похилого віку на соціальний захист, які гарантуються загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

На теоретичних заняттях поглиблюються знання студентів про людей похилого віку, отриманих на заняттях з інших дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Соціальна робота з різними групами населення» (теорія про особливості роботи з людьми похилого віку); Волонтерський рух України (практична інформація про надання волонтерської допомоги людям похилого віку та оволодіння уміннями волонтерської допомоги).

Під час ознайомлювальної практики студенти відвідували Територіальні центри, Інститут третього віку. Програма такої практики передбачала ознайомлення з системою надання соціальних послуг населенню; умовами і методами роботи фахівців.

Методична робота з теми спрямовувалась на використання таких форм організації навчання, які забезпечують засвоєння змісту теми в процесі індивідуальної, практичної або дослідницької роботи; впровадження методів показу, демонстрації, пояснення та обговорення теоретичного матеріалу, діалогу з практичними фахівцями, запрошеними на заняття; розвиток і формування умінь за підготовленими викладачем індивідуальними, груповими завданнями. Виконання завдань оцінювалась за спеціально визначеними критеріями, з якими студенти ознайомлюються заздалегідь.

Організація дослідницьких і практичних завдань передбачала перебування студента у закладі, де є реальні умови, необхідні для оволодіння практичними вміннями, навичками. До прикладу: 1) спостереження за роботою фахівця соціальної роботи за спеціальним планом; 2) аналіз спостережень; 3) вивчення особливостей людей похилого віку; 4) діагностика проблемних ситуацій клієнтів; 5) визначення видів соціальної роботи та видів соціальних послуг, які надають працівники Територіального центру; 6) дослідження важливих якостей та умінь фахівців і т. ін.

Практична підготовка студентів до роботи у Територіальних центрах характеризується максимальним наближенням до змісту професійної діяльності, що реально можна здійснити за допомогою форм, методів, прийомів навчання (метод кейсів; розгляд та обговорення реальних виходів із ситуації, у яку потрапив клієнт; розробка моделі діяльності; створення проєктів, дослідження за допомогою спостережень, опитувань, узагальнень одержаних результатів; створення та демонстрація портфоліо з визначенням успіхів, переліком сформованих умінь; розв'язання професійних ситуацій, а також обговорення труднощів, які відчули студенти у процесі практичної роботи).

З метою ознайомлення студентів із переліком соціальних послуг, які надають підрозділи Територіального центру соціального обслуговування, розроблено таблиці, рисунки, де чітко визначено види соціальних послуг, які надаються особам похилого віку (соціально-побутові, психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-економічні, юридичні, з працевлаштування, інформаційні) та їх характеристика. Підготовлено роздатковий матеріал для вивчення необхідної інформації щодо обслуговування кожного громадянина (особова справа, інші необхідні документи). Це спонукає до ознайомлення студентів із веденням та оформленням документації за допомогою виконання спеціальних вправ.

У процесі надання соціальних послуг особам похилого віку фахівці допомагають студентам оволодівати методами соціальної роботи (Рис.1).

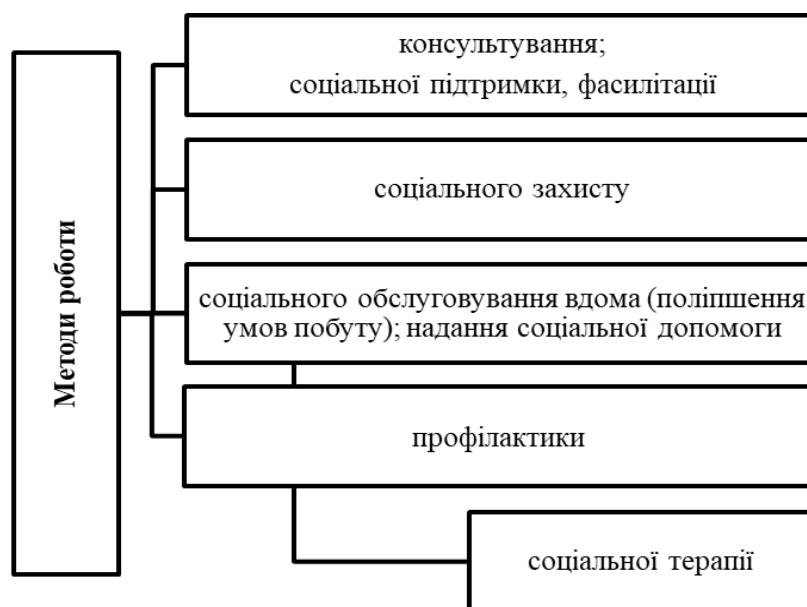

Рис. 1. Методи соціальної роботи з обслуговування осіб похилого віку, якими мають оволодіти студенти

Практико-орієнтований підхід характеризується використанням сучасних технологій в освітньому процесі (проекування, кейс-метод, портфоліо та ін.). Серед технологій передачі досвіду соціальної роботи можна виділити соціальне проєкування

(для реалізації суттєвих проблем існуючих в роботі центру із включенням у проектну групу студентів). Результати проектної діяльності обговорюються, захищаються, оприлюднюються.

Робота з оволодіння методами соціальної роботи з людьми похилого віку відбувається і в навчальних аудиторіях, і під час практичних занять бінарного типу, де викладач і соціальний працівник Територіального центру співпрацюють у процесі передачі теоретичних знань і практичного досвіду студентам. Виконання науково-дослідницьких завдань із вивчення особливостей клієнтів, можливостей соціальної роботи та індивідуального стилю працівника. Такі дослідження можуть стати темою подальшої науково-дослідницької роботи.

Серед науково-дослідницьких завдань студентам пропонуються: 1) вивчення умов Територіального центру, в яких здійснюється надання соціальних послуг за допомогою методів спостереження; 2) ознайомлення та аналіз документації центру; 3) проведення бесіди з працівниками Територіального центру, опитування осіб похилого віку; 4) здійснення аналізу тестування, анкетування, індивідуальної бесіди; 5) діагностика проблем у осіб похилого віку, пов'язаних із недоліками соціального обслуговування, старістю, самотністю тощо; 6) визначення доцільності створення кабінету соціально-психологічної допомоги на основі виявлених психологічних проблем, що впливають на самопочуття осіб похилого віку; 7) упровадження індивідуального, групового соціального та психологічного консультування в роботу з особами похилого віку; 8) вивчення результатів впливу роботи кабінету соціально-психологічного консультування на підвищення якості надання соціальних послуг особам похилого віку; 9) формулювання висновків експериментальної роботи; 10) розробка пропозицій для вдосконалення якості соціального обслуговування осіб похилого віку в Територіальному центрі; 11) аналіз вивчення зарубіжного досвіду соціального обслуговування осіб похилого віку; 12) моделювання фрагментів діяльності соціального працівника в конкретній ситуації та ін.

Проведене опитування 39 студентів (2017 р.) щодо результатів вивчення теми виявило позитивні результати, які характеризувались міцними знаннями і сформованими вміннями та навичками соціальної роботи з людьми похилого віку, але головне – задоволеністю майбутніх фахівців від самого процесу навчання та його результатів.

Висновок. Практико-орієнтований підхід дозволяє в освітньому процесі вищого закладу освіти поєднувати викладання, учіння, оволодіння практичним досвідом, навчання і практичну роботу. Оцінка студентами власних можливостей, визначення завдань для подальшої реалізації здійснювалась за допомогою методу портфоліо (студенти зазначили результати розвитку та набуття професійних і соціальних умінь, навичок, відповідних роботі з такою групою населення; адаптації до умов професійної діяльності в соціальному закладі).

Найкращим результатом навчання майбутніх фахівців вважається набуття практичних умінь і навичок у реальних умовах закладів, де відбувається соціальна робота з клієнтами. Реалізація практико-орієнтованого підходу до вивчення теми «Технології і методи соціальної роботи з людьми похилого віку» (навчальна дисципліна «Методи соціальної роботи») сприяла зміні ставлення студентів до самого процесу навчання, надала можливість більше часу для виконання практичних завдань в умовах Територіального центру. Майбутні фахівці змогли в процесі вивчення дисципліни безпосередньо спостерігати за об'єктами діяльності, за роботою практичних працівників, виконувати професійні функції, вивчати, досліджувати та самостійно здійснювати різні види соціальних послуг, оволодіти методами роботи.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розробці спеціальних завдань, метою яких є розвиток практичних умінь і навичок соціального навчання людей

похилого віку, відповідно до їхніх потреб; у пошуку та визначенні діагностичних методик щодо виявлення результатів практико-орієнтованого навчання студентів та підтвердження його ефективності.

Список використаної літератури

1. Бахметова Ю. Н. Реализация практико-ориентированного подхода в процессе формирования методической культуры будущих педагогов-психологов в профессиональном обучении. *Вестник Майкопского государственного университета*. 2012. № 4. С. 112–116.
2. Бобраков С. Особливості професійної підготовки вчителів у вищих педагогічних школах Німеччини URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2012/2012_2_12.pdf (дата звернення 17.12.2017).
3. Ветров Ю., Клушина Н. Практико-ориентированный подход. *Высшее образование в России*. 2002. № 6. С. 43–46.
4. Дмитренко Т. А. Профессионально-ориентированные технологии в системе высшего педагогического образования как педагогическая проблема. *Alma Mater*. 2002. № 7. С. 55–56.
5. Коняхина Ю.С. Практико-ориентированная подготовка специалистов по социальной работе в ВУЗЕ. *Вектор науки ТГУ*. 2010. № 3 (13). С. 362–366.
6. Майборода Г.Я. Технологічна підготовка майбутніх соціальних педагогів: теорія і практика реалізації. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III (37), Issue: 75, Budapest, 2015. С. 68-71.
7. Матюшенко Н. В. Практико-орієнтована модель підготовки майбутніх учителів гуманітарного профілю засобами продуктивних технологій. *Наука і освіта*. 2014. №5. С. 242 – 247.
8. Полисадов С. С. Практико-ориентированное обучение в вузе. *Известия Томского политехнического университета*. Томск, 2014. № 2. С. 23.
9. Петренко Л. М. Практико-орієнтований підхід до формування змісту підвищення кваліфікації педагогів за дистанційною формою. *Методичні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників системи професійної освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської Інтернет-конференції / за заг. ред. Л. І. Шевчук. Хмельницький: НМЦ ПТО ПК; ФОП Мельник А. А., 2016. С. 465 – 469.*
10. Про соціальне обслуговування громадян похилого віку та інвалідів: проект Закону України № 208. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:F1z777F5gPYJ:w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34%3Fid%3D%26pf3511%3D12749%26pf35401%3D22588+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=opera> (дата звернення 17.12.2017).

References:

1. Bahmetova Yu. N. (2012). Realization of the practice-oriented approach in the process of formation of the methodological culture of future pedagogical psychologists in vocational training. *Bulletin of Maikop State University*, 4, 112–116.
2. Bobrakov, S. (2012). *Features of teacher training in higher pedagogical schools in Germany*. Retrieved 17/12/2017, from http://library.udpu.org.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2012/2012_2_12.pdf (in Ukr.)
3. Vetrov, Yu., Klushina, N. (2002). Practical-oriented approach. *Higher education in Russia*, 6, 43–46 (in Russ.)
4. Dmitrenko, T. A. (2002). Professionally oriented technologies in the system of higher pedagogical education as a pedagogical problem. *Alma Mater*, 7, 55–56 (in Russ.)
5. Konyahina, Yu. S. (2010). Practical-oriented training of specialists in social work in the university. *Vector of science TSU*, 3 (13), 362–366 (in Russ.)
6. Mayboroda, G. Ya. (2015). Future Social Workers' Technological Training: Theory and Practice of Implementation. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III (37), Issue: 75, Budapest, 68 – 71 (in Ukr.)
7. Matiushenko, N. (2014). The practice-oriented model of training future teachers of humanities means productive technology. *Science and education*. 5. 242–247 (in Ukr.)
8. Polysadov, S. S. (2014). Practice-oriented teaching in high school. *Bulletin of the Tomsk Polytechnic University*. 2, 23 (in Russ.)
9. Petrenko, L. M. (2016). Methodical principles of training teaching staff of vocational education: Proceedings of the Ukrainian Internet Conference. In: L. I. Shevchuk (Ed.). *Practice-oriented approach to the content of training teachers for distance form*. Khmelnytskyi: NMC PTO PK; FOP Melnik A. A., 465-469 (in Ukr.)
10. *On Social Services for the Citizens of the Elderly and the Disabled: Draft Law of Ukraine №208*. Retrieved 17/12/2017, from <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:F1z777F5gPYJ:w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34%3Fid%3D%26pf3511%3D12749%26pf35401%3D22588+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=opera> (in Ukr.)

Mayboroda G. Ya

Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogics)

Cherkasy National Bohdan Khmelnytsky University, Ukraine

**POSSIBILITIES OF "SOCIAL WORK" STUDENTS' PRACTICAL TRAINING
CONCERNING PROVIDING OF SOCIAL SERVICES
FOR ELDERLY PEOPLE
IN THE TERRITORIAL CENTERS**

Introduction. Among important challenges of modern professional training of specialists in the field of social work in the establishments of higher education is the focus on the practice-oriented implementation of educational tasks related to the acquisition of abilities, orientation skills in the information flow, coordinated work in the team, productive communication; readiness to confront various social threats and constant renewal and development of own knowledge and practical skills. Special attention in the training of such specialists should be paid to the formation of practical experience of social assistance, support, and providing of high-quality social services in the Territorial Centers for elderly people. The question of determining the real steps for the implementation of such training arises.

Purpose. The purpose of the paper is to provide theoretical substantiation and practical verification of the possibilities of students' practical training for social services of elderly people in the Territorial center.

Methods. Analysis, systematization of theoretical material; survey, study of practical experience, use of experience gained in the process of students' practice-oriented training, generalization of the obtained results.

Results. In the main part of the study the definition of the concept of a practice-oriented approach as a teaching and learning method is given, which allows students to combine studies at an establishment of higher education with practical work on providing services to elderly people. Students were put in conditions close to real. The work was carried out in three directions: theoretical, scientific-and-research, practical. While fulfilling theoretical tasks, students selected necessary information, studied theoretical sources according to the list provided by the teacher, prepared presentations and speeches on the explanation of the material, which they selected and worked out. While working in groups they defined the necessary practical skills for providing services to clients; principles, purpose, tasks, set of methods of work with such a group of clients. It should be noted that the scientific-and-research stage involved experimental work at the Territorial center of social services, which had the goal of identifying specific features of social services for elderly people and identifying ways that effectively influence the well-being of such people. The research was carried out by using methods of observation, familiarization and analysis of documents, interviews with employees of the territorial center, questioning and testing with elderly people, studying conditions of the Territorial center; individual and group socio-psychological counseling of elderly people. The practical direction was implemented in order to develop competencies and professional experience necessary for a social worker.

Conclusions. In the process of students' practice-oriented training at classes in discipline "Methods of social work" a set of forms and methods of scientific, educational work on providing social services for elderly people in the Territorial center was used (study of normative documents, their application in practical situations, development of schemes and tables with the definition of basic principles of work, methods, requirements, exercises to fill in necessary documents, use of joint activities of the teacher, students and practical employee, carrying out scientific-and-research tasks in the study of the satisfaction of elderly people). The results of the study confirmed the effectiveness of the results of students' practice-oriented training.

Keywords: practice-oriented training, students, establishment of higher education, social work, principles, conditions, methods of practice-oriented training, practical experience, providing social services, elderly person, territorial center.

*Одержано редакцією 02.01.2018 р.
Прийнято до публікації 09.01.2018 р.*